

Första hjälpen-grupper Handbok

Svenska Röda Korset

En handbok för dig som är aktiv i en
Första hjälpen-grupp som frivillig, förtroendevald
eller kretsanställd.

Version: 1.1

Fastställd datum: 2023-12-15

Fastställd av: Ylva Jonsson Strömberg, Enhetschef Krishantering och beredskap

Ansvar för uppföljning och revidering: Verksamhetsutvecklarna på enheten
Krishantering och beredskap.

Innehållsförteckning

Första hjälpen-grupper	4
1. Grundprinciperna	5
1.1 Grundprinciperna på en minut	5
1.2 Tolkning av grundprinciperna för förstahjälpare	5
2. Verksamhets- och ansvarsområde	6
2.1 Stöd till förstahjälpare	7
3. Organisation	8
3.1 Krets	8
3.2 Praktikant	9
3.2.1Handledning av praktikant	9
3.3 Behörig förstahjälpare	9
3.4 Frivilligledare	9
3.5 Gruppledare	10
3.6 Tjänstepersonsorganisationen	11
4. Uppdrag	12
4.1 Vardagsuppdrag	12
4.1.1 Bokning av uppdrag	12
4.1.2 Bemanning av uppdrag	13
4.1.3 Passens arbetslängd	13
4.2 Uppdrag vid kris och väpnad konflikt	13
4.2.1 Insatsledaren	13
4.2.2 Passens arbetslängd	13
4.2.3 Roll vid väpnad konflikt	13
4.3 Utrustning	14
4.3.1 Logotyp	14
4.3.2 Kläder	14
4.3.3 Klädernas användning	14
4.3.4 Beredskapsväskor	14
4.3.5 Material	14
4.3.6 Materialanvändning och materialvård	14
4.3.7 Fordon	15
4.4 Transport av skadad	15
4.4.1 Förflyttning av skadad	15
4.5 Uppdrags- och skaderapportering	16
4.6 Personkort	16
4.7 Studiebesök och föredrag	16
5. Överenskommelse och tystnadslöfte	17
5.1 Överenskommelse inom och mellan Första hjälpen-grupperna	17
6. Ekonomi	18
6.1 Föreningens/kretsens/gruppens ekonomi	18
6.2 Rekommenderad prislista	18
7. Försäkringar	19
8. Utbildning	20
8.1 Grundkurser	20
8.2 Att vara förstahjälpare	20
8.3 Frivilligledarutbildning	20
8.4 Att leda första hjälpen-uppdrag	20
8.5 Masskadehändelser och väpnad konflikt	21
8.6 Repetitionsutbildningar	21
9. Kvalitetssäkring	22
9.1 Behörighetsbedömning	22
9.1.1 Ansvar	22
9.1.2 Metod	23
9.2 Behörighetstid	23
9.3 Årlig utvärdering	23

Första hjälpen-grupper

– en del av Svenska Röda Korsets beredskap

Foto: Niklas Björning/Röda Korset

Röda Korset är världens främsta katastroforganisation och vi finns på plats före, under och efter en katastrof. Oavsett om det är en naturkatastrof, väpnad konflikt eller annan kris. Vi ska förhindra och lindra mänskligt lidande var och när det förekommer, skydda liv och hälsa och säkerställa respekt för varje människas värde, särskilt under tider av väpnad konflikt och andra nödsituationer.

Många förknippar Röda Korset med internationella insatser. Det som sällan nämns är både de stora och små insatserna som görs nationellt runt om i landet. Några exempel på större händelser där vi agerat är under flyktingmottagandet 2015–2016, attacken i Stockholm 2017, skogsbränderna sommaren 2018, coronapandemin 2020 och flyktingmottagandet 2022. Vi har i dessa krisinsatser bidragit med krisstöd, första hjälpen, materiellt stöd och information i samverkan med olika lokala, regionala och nationella aktörer. Utöver dessa större insatser har vi runt om i landet agerat i stort antal lokala insatser, såsom olyckor, naturrelaterade kriser, bränder och vid social oro. Under samtliga insatser, och många fler, har organisationens Första hjälpen-grupper varit på plats.

Första hjälpen-grupperna är, på samma sätt som övriga frivilliggrupper inom Svenska Röda Korset, en del av organisationens beredskap för insatser i samband med kriser och katastrofer. Detta innebär att när Första hjälpen-grupperna ingår i en Svenska Röda Korset beredskapsinsats, så är inte verksamhetens ordinarie styrdokument tillämpliga i alla delar,

utan kompletteras/ersätts av de riktlinjer som gäller för Svenska Röda Korsets nationella krisberedskap. Detta innebär att när en Första hjälpen-grupp ingår i en beredskapsinsats så kan rollen vara att bistå med psykosocialt första hjälpen till en person som drabbats av kris likaväl som det kan vara att bistå med fysisk första hjälpen för den utsatta.

Denna handbok gäller för alla Första hjälpen-grupper inom Svenska Röda Korset. Endast Första hjälpen-grupperna har rätt att i Svenska Röda Korsets namn bedriva organiserad olycksfallsberedskap/första hjälpen-beredskap och därmed använda Första hjälpen-gruppernas logotyp.

Under november 2023 fastslogs Svenska Röda Korsets Första hjälpen policy som knyter samman all första hjälpen verksamhet som bedrivs i Svenska Röda Korsets namn, från samhällspåverkan till kunskaps-spridning och som beredskapsaktör. Ett av policy-åtaganden fastställer att ”Svenska Röda Korsets första hjälpen-verksamhet ska bidra till att organisationen uppfyller sin roll i totalförsvaret och kretsarna verkar som lokala beredskapsaktörer i vardag, kris och väpnad konflikt”. Det är första hjälpen grupperna som genom kretsen tillsammans med de andra särskilda rollerna som förverkligar detta åtagande. Från och med 24 november 2023 upphör riktlinjer för Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupper att gälla. Innehållet i den tidigare riktlinjen går nu att hitta i denna handbok. Första hjälpen policyn hittar du på Rednet.

Syftet med denna handbok är att alla Första hjälpen-grupper ska ha enhetliga styrdokument, enhetlig verksamhet och samsyn kring Första hjälpen-gruppverksamheten inom Svenska Röda Korset.

Alla som arbetar med Svenska Röda Korsets första hjälpen-beredskap och olycksfallsberedskap har ett gemensamt ansvar att följa gällande styrdokument. Vid behov kompletteras handboken med en bilaga. Detta för att kunna ställa om snabbt med kompletterande rutiner och anpassningar i händelse av kris och väpnad konflikt. För mer information om krisberedskap se Rednet. Där finns det bland annat en handbok om lokal krisberedskap för frivilliga, förtroendevalda och kretsanställda.

1. Grundprinciperna

Som organisation ställs Röda Korset dagligen inför vägval och frågor som kräver eftertanke, men också förmåga att fatta väl avvägda beslut. Grundprinciperna är vårt främsta verktyg och vår kompass. Utifrån grundprinciperna sätter vi våra mål och prioriteringar. De ger vägledning inför hur vi arbetar, hur vi förhåller oss i olika frågor samt hur vi organiserar arbetet.

Samtliga Rödakors- och rödahalvmåne-föreningar arbetar efter sju gemensamma grundprinciper:

- Humanitet
- Självständighet
- Universalitet
- Opartiskhet
- Frivillighet
- Neutralitet
- Enhet

1.1 Grundprinciperna på en minut

Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande (humanitet). Vi gör ingen skillnad på personer – vi diskriminerar inte när det gäller nationalitet, etnicitet, religion, samhällsställning eller politiska åsikter (opartiskhet). Vi tar heller inte ställning i konflikter eller meningsskiljaktigheter (neutralitet). Röda Korset är självständigt och kan inte styras, vi samråder och samverkar med andra, om dessa accepterar att vi arbetar utifrån våra grundprinciper (självständighet). Att engagera sig i Röda Korset är frivilligt – att ta emot hjälp från Röda Korset är också frivilligt (frivillighet). I varje land kan det endast finnas en nationell förening, vi är Svenska Röda Korset (enhet). Vi tillhör en världsomfattande rörelse där vi hjälper varandra (universalitet).

1.2 Tolkning av grundprinciperna för förstahjälpare

Det är viktigt för hela rödakorsrörelsen att vi ständigt prövar vår praktiska verksamhet mot grundprinciperna. Principerna innebär möjligheter men också tydliga skyldigheter och begränsningar. För Första hjälpen-grupper kan grundprinciperna tolkas så här:

Humanitet Vår roll är att i varje läge förhindra och lindra mänskligt lidande och förmedla omtanke, respekt och förståelse.

Opartiskhet Vi gör ingen skillnad på människor. Oavsett hur eller varför skador har uppkommit, ger vi opartisk hjälp till den som behöver det.

Neutralitet Vi väljer aldrig sida i konflikter men tar alltid ställning för den enskilda människan. Oavsett vilken gruppering en skadad eller sjuk ingår i, ska individen alltid kunna lita på att få hjälp av oss.

Självständighet Första hjälpen-grupperna kan samarbeta med myndigheter, organisationer och uppdragsgivare då det gynnar människor i utsatta situationer. Samarbetet får dock inte innebära att vi ger upp vår självständighet och integritet eller hindra oss från att handla i enlighet med våra grundprinciper och riktlinjer.

Frivillighet Den hjälp vi erbjuder ska inte påtvingas någon som inte vill ha den. Deltagarna i Första hjälpen-grupperna arbetar på frivillig basis och utan personlig ekonomisk vinning. Verksamheten bygger på frivillighet under ansvar, man åtar sig en uppgift tills man avsäger sig den och avslutar uppdraget.

Enhet Vår verksamhet ska vara enhetlig över hela landet. Detta underlättas genom våra styrdokument samt enhetlig utbildning, utrustning och klädsel.

Universalitet Röda Korset är en världsomspännande organisation och Första hjälpen-grupperna är en del av denna. Inom Röda Korset har alla medlemmar samma rättigheter och skyldigheter. Varje röst är lika mycket värd. Detta innebär att varje gruppdeltagare har rätt att vara med och påverka gruppernas utformning.

Foto: Niklas Kampargård

2. Verksamhets- och ansvarsområde

Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupper är en del av den lokala kretsen och därmed en del av Svenska Röda Korsets beredskap för att agera vid såväl stora som personliga katastrofer och kriser samt ytterst vid väpnad konflikt.

Kretsen, erbjuder genom Första hjälpen-grupperna, organiserad olycksfalls-/första hjälpen-beredskap samt psykosocialt stöd under olika typer av evenemang och insatser. Grupperna bistår med första hjälpen vid olycksfall och akut sjukdom, samt med psykosocialt stöd till behövande, exempelvis drabbade och personer i deras omgivning. Grupperna leds och samverkar med kretsens övriga resurser och särskilda roller som insatsledare och krisstödjare. Åtgärderna utförs i enlighet med den kunskapsnivå som erhålls genom fastställd utbildning samt med den utrustning som är exemplifierad i denna handbok.

En grupp på uppdrag består av minst två behöriga förstahjälpare. Ansvarsområdet för Första hjälpen-grupperna på uppdrag begränsas till psykisk och fysisk första hjälpen. Grupperna bedriver inte sjukvård. Förstahjälpare får inte tillhandahålla

läkemedel av något slag, inte heller receptfria och ingen transport av skadad eller sjuk får utföras utanför uppdragsområdet i Första hjälpen-gruppens regi, inte heller av enskild förstahjälpare. De får heller inte bruka andra hjälpmedel utöver de som finns som standard i beredskapsväskan, eller vidta andra åtgärder som inte återfinns i studiematerialet för grundutbildningen.

Första hjälpen-gruppernas primära uppgifter är att:

- Ingå och vara en aktiv del av Svenska Röda Korsets lokala krets och eventuellt nationella beredskap för insatser i samband med kriser, katastrofer och väpnad konflikt.
- I samband med insatser bistå med frivilliga, utbildade och övade, för att kunna erbjuda psykologisk och fysisk första hjälpen vid olycksfall och akut sjukdom till drabbade och personer i deras omgivning.
- Erbjuder organiserad första hjälpen beredskap i samband med publika evenemang, såväl interna som externa.

Första hjälpen-gruppernas övriga uppgifter är att:

- Verka som frivilliga inom kretsens bredare krisberedskap.
- Utifrån lokala behov, utgöra en resurs till samhällets beredskapsorganisation. Sådana åtaganden ska specificeras i en skriftlig överenskommelse mellan aktuell krets och annan part. Detta behöver också stämmas av med ansvarig tjänsteperson i organisationen.
- Marknadsföra Svenska Röda Korsets verksamheter och värderingar.
- Leda och medverka i förevisningar/uppvisningar.

Med första hjälpen avses:

- Första hjälpen (fysisk och psykologisk) är en medmänsklig handling som innebär omedelbar hjälp till en sjuk eller skadad person samt att bemöta psykiska reaktioner efter allvarliga händelser. Det handlar om att utföra livsuppehållande åtgärder och behandla enklare former av fysisk skada och sjukdom samt främja trygghet, lugn, tillit, samhörighet och hopp. Syftet med första hjälpen-insatser är att rädda liv, lindra lidande, identifiera riskfyllda situationer, förebygga sjukdom och skador samt främja tillfrisknande och återhämtning.

2.1 Stöd till förstahjälpare

Att delta som förstahjälpare vid ett uppdrag kan ge nya erfarenheter och utgöra en källa till personlig tillfredsställelse. Men det kan samtidigt vara fysiskt och psykiskt utmattande. Därför är det viktigt att rätt stöd är på plats före, under och efter ett uppdrag. Röda Korset fokuserar på fyra olika områden som spelar in på frivilligas välmående: organisationen, uppdraget, gruppen och personliga faktorer.

Till **organisationen** hör exempelvis:

- Koppling till krets
- Ha som riktmärke att arbeta två och två
- Tydliga förutsättningar och roller
- Lättillgängliga och tydliga informationskanaler
- Förberedelse och information inför uppdraget

Till **verksamhetens** ansvar hör hur uppdraget ger förutsättningar för att bibehålla välmående under uppdraget. Hit hör exempelvis:

- Möjligheter till paus
- Regelbundna möten i gruppen/kontakt med ledare
- Regelbunden uppdatering av information

Gruppen har en viktig roll för välmåendet under hela insatsen. Alla bidrar till att skapa en god gemenskap i teamet. En god gemenskap gör det lättare att stötta varandra och upptäcka om någon i gruppen behöver mer stöd. Hit hör exempelvis:

- Att ha en samling i början och slutet av varje arbetspass
- Att känna sig välkomnad och väl bemött av kollegor och andra involverade
- Att konflikter i gruppen hanteras
- Att kollegors reaktioner på stress eller utbrändhet uppmärksammas och tas om hand

När arbetspasset är slut rekommenderas en samling för att sätta ord på vad alla upplevt under insatsen. Ingen ska bära med sig tunga tankar hem utan att få möjlighet att dela dem med någon. I vissa situationer är det svårt att synkronisera en gemensam start och avslut på varje pass, och då behövs en flexibilitet till formerna. Den avslutande samlingen leds med fördel av gruppleadare eller insatsledare.

Som **förstahjälpare** har du ett eget ansvar för att även ta hand om dig själv, före under och efter ett uppdrag.

Du behöver exempelvis tänka på:

- Är jag idag redo för ett uppdrag?
- Har jag realistiska förväntningar på mig själv och på vad uppdraget kan åstadkomma?
- Hos vem tar jag hjälp att hantera moraliska och etiska dilemman
- Har jag tagit hand om mina behov av vila, mat och sömn för att kunna vara ett gott stöd till någon annan?

Ibland räcker inte det stöd som kan ges av grupp eller ledare. Som frivillig har du möjlighet att få stöd via Falck Healthcare. Du ringer kostnadsfritt måndag–fredag klockan 08.00–17.00 på telefonnummer 020-021 63 00. Uppge Röda Korset och koden ”Volontär”.

Foto: Ylva Jonsson Strömberg

3. Organisation

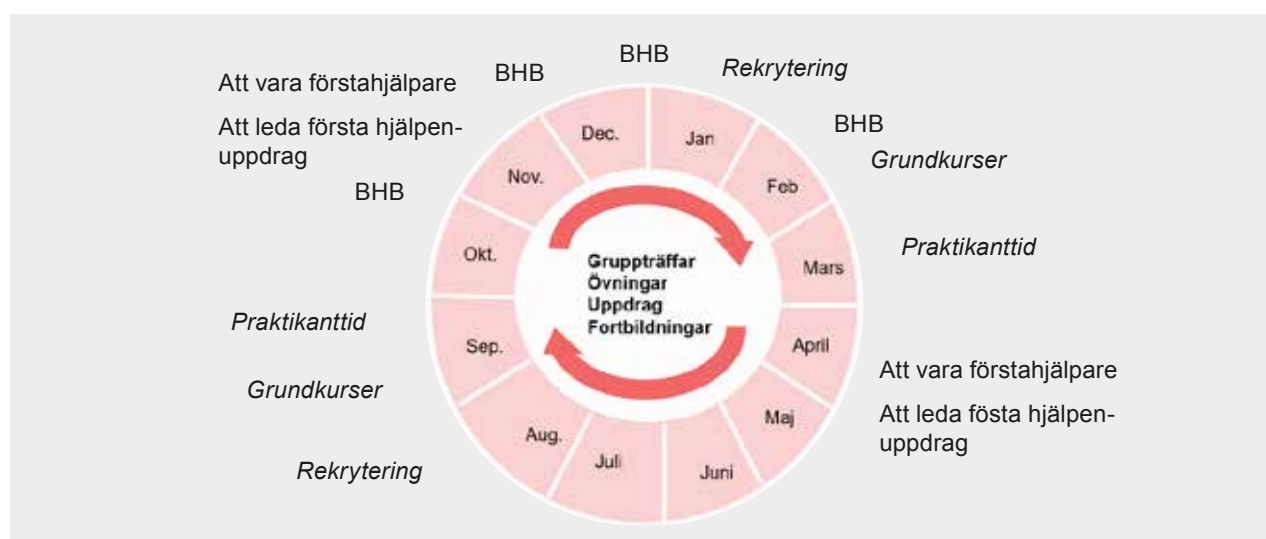
3.1 Krets

Kretsstyrelsen är ansvarig inför Svenska Röda Korsets styrelse samt juridiskt ansvarig för all verksamhet som bedrivs inom den egna Första hjälpen-gruppen. En Första hjälpen-grupp är en del av en krets. Det finns ingen begränsning för hur många Första hjälpen-grupper som får finnas, utan behovet styr tillkomsten av grupper. En gruppdeltagare som visar sig vara olämplig eller i övrigt missköter sin uppgift, trots påpekande av frivilligledaren ska stängas av från Första hjälpen-gruppen. Ansvarig för detta är kretsen, som i samband med beslutet ska underrätta ansvarig tjänsteperson.

I dialog med kretsstyrelsen ska Första hjälpen gruppen skriva en verksamhetsplan och en

budget för gruppens verksamhet. Utvärdering av verksamheten ska ske fortlöpande vid exempelvis sammankomster eller styrelsemöten. När verksamhetsberättelsen skrivs, inför kretsstämma respektive föreningsårsmöte, ska en ekonomisk uppföljning samt en större utvärdering av årets arbete göras.

Som stöd för verksamhetsplaneringen finns ett årshjul framtaget som övergripande visar när utbildningarna fördelas över året. Där finns även förslag på när andra aktiviteter kan planeras in under året. Tänk på att planera in kontinuerliga övningar och gruppträffar över året och att planera rekrytering och utbildningar i god tid.

3.2 Praktikant

För att få verka som praktikant i Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupper krävs att personen genomgått samtliga obligatoriska delar i utbildningsplanen, se punkt 8.1.

Med praktikant avses en person som påbörjat sin grundutbildning till förstahjälpare och som genomgått fastställd utbildning, men är 16–18 år eller inte fullgjort de årliga kraven för behörighet. Personen kan verka som praktikant under högst två år och ska sedan genomföra utbildning och/eller behörighetsbedömning enligt utbildningsplanen eller helt träda ur rollen som praktikant.

Praktikanten ska bära verksamhetens klädsel och arbeta tillsammans med erfarna förstahjälpare. Per uppdragsgrupp (2–3 förstahjälpare) kan max en praktikant medfölja. Praktikanter får aldrig arbeta ensamma eller i ansvarig ställning under ett uppdrag. Alla bedömningar och åtgärder vid ett omhändertagande ska utföras tillsammans med behöriga förstahjälpare. På uppdrag ska praktikanten bära en väl synlig namnskylt, där det klart framgår att denne är praktikant.

3.2.1Handledning av praktikant

Praktikanttiden ska ses som en del av utbildningen till förstahjälpare. Vid alla tillfällen då praktikanter är med på uppdrag ska en erfaren och lämplig förstahjälpare utses till praktikanthandledare. Frivilligledaren ska informera gruppledaren och praktikanthandledaren om vilka utbildningar praktikanten har genomgått.

Gruppledaren eller praktikanthandledaren ska kontakta praktikanten före uppdraget för att förbereda denne och gå igenom rutinerna för uppdraget. Under uppdraget ska praktikanthandledaren stödja och hjälpa praktikanten då denne ska göra omhändertaganden. Vid omhändertagande av skador där praktikanten saknar utbildning bör handledaren fråga den skadade om praktikanten får göra omhändertagandet under handledning. Fokus ska ligga på att den skadade känner sig trygg. Instruktioner kan och bör ges om handledaren anser det befogat. Vid allvarliga skador, där ett snabbt agerande är viktigt, kan det vara lämpligt att praktikanthandledaren själv gör omhändertagandet och att praktikanten endast är behjälplig efter instruktioner.

Praktikanten ska ges tid att i efterhand diskutera omhändertaganden och situationer för att få förståelse för Första hjälpen-gruppens arbetssätt

och roll. Efter varje uppdrag ska praktikanthandledaren återkoppla och informera kring det som skett under uppdraget. För gruppledaren är det särskilt viktigt att vid uppföljningssamtalet försäkra sig om att praktikanten mår bra, så att denne inte går från uppdraget och bär på oklarheter eller något annat som det finns behov av att prata om.

3.3 Behörig förstahjälpare

För att få verka som förstahjälpare i Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupper krävs att personen:

- Ställer sig bakom och arbetar i enlighet med Röda Korsets grundprinciper.
- Har fyllt 18 år.
- I samtal med frivilligledare, eller annan särskilt utsedd person, är överens om uppdragets omfattning och krav samt att båda parter, i detta, känner sig trygga med varandra.
- Har genomgått samtliga obligatoriska delar i utbildningsplanen, se punkt 8.2.
- Har skrivit under ett tystnadslöfte.
- Medverkar vid minst två uppdrag, minst 20 uppdragstimmar per år.
- Deltar i minst två övningar/repetitionsutbildningar och två gruppmöten per år.
- Varje år uppvisar godkänt resultat vid behörighetsbedömningen.
- Innehar giltigt personkort.
- Har lämplighet för verksamheten.

3.4 Frivilligledare

För att få verka som frivilligledare i Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupp krävs att personen:

- Har genomgått samtliga obligatoriska delar i utbildningsplanen, se punkt 8.3.
- Har skrivit under tystnadslöfte.
- Har fyllt 18 år.

En frivilligledare behöver alltså inte vara en behörig förstahjälpare. Varje Första hjälpen-grupp ska ha en frivilligledare. Denne utses av kretsstyrelsen och lyder under densamma. Frivilligledare är ansvarig inför kretsstyrelsen för gruppens verksamhet inom ramen för fastställd budget och verksamhetsplan. Det kan vara lämpligt att dela upp arbetet på flera personer. En av dessa är dock alltid den formellt ansvarige inför styrelsen. Det finns en handbok

för Frivilligledaren på Rednet, där det finns både handledning och stöd. Om den ansvarige frivilligledaren inte är behörig gruppleddare ska denne delegera sådant arbete som direkt berör Första hjälpen-uppdrag till en lämplig gruppleddare.

Frivilligledare ansvarar för att:

- Verkställa de av styrelsen tagna beslut som berör gruppen.
- Gruppen och styrelsen delges den information som kommer från verksamhetsutvecklarna samt att kontakten mellan gruppen och organisationen sköts löpande.
- Hålla lokalstyrelsen informerad om gruppens verksamhet.
- Bedöma när en praktikant är lämplig att bli förstahjälpare (förutsatt att kraven för att vara behörig förstahjälpare är uppfyllda).
- Tystnadsförbindelse upprättas med varje gruppdeltagare samt övriga med insyn i verksamheten.
- Förstahjälpare och praktikanter följer gällande styrdokument.
- Alla förstahjälpare och praktikanter har giltiga personkort.
- Åtgärder vidtas mot en olämplig förstahjälpare eller praktikant genom påpekande för vederbörande. Sker ingen förändring är frivilligledare skyldig att rapportera till lokalstyrelsen.
- Det på varje uppdrag finns en gruppleddare.
- Utse vilka förstahjälpare som ska bli gruppleddare.
- Bedöma när en gruppleddare är lämplig att självständigt leda uppdrag (förutsatt att kraven för att vara gruppleddare är uppfyllda).
- Kontakt finns med en lämplig person för krisstöd så att gruppdeltagarna direkt efter en svår händelse kan få ytterligare stöd. Frivilligledaren, i samverkan med ansvarig gruppleddare, initierar att sådan hjälp ges vid behov.
- Årligen erbjuda ett personligt samtal om hur deltagarna i gruppen vill arbeta vidare och utvecklas.
- Gruppens deltagare blir erbjudna repetitionsutbildning och övningar för att behålla sin behörighet.
- Arbetsuppgifter inom gruppen delegeras, såsom uppdragsbokning, rekrytering och materialansvar med mera.
- Värna om gruppens samverkan med andra Första hjälpen-grupper i landet samt hjälpa andra grupper med bemanning när lediga resurser finns i egna gruppen.

3.5 Gruppleddare

För att få verka som gruppleddare i Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupper krävs att personen:

- Uppfyller kraven som behörig förstahjälpare.
- Är en erfaren och lämplig förstahjälpare.
- Har genomgått utbildningen *Att leda första hjälpen uppdrag*.

Vid varje uppdrag ska den av frivilligledaren utsedda gruppleddaren:

- Leda och fördela arbetet före, under och efter uppdraget.
- Ha kontakt med uppdragsgivaren.
- Förbereda förstahjälparna/praktikanterna inför uppdraget.
- Delegera arbetsuppgifter inom uppdragsgruppen såsom materialvård med mera.
- Delegera handledningen av praktikanter till behöriga förstahjälpare.
- Genomföra återsamling med uppföljning efter utfört uppdrag.
- Vid en svår händelse, där gruppdeltagarna har behov av ytterligare stöd, i samverkan med frivilligledaren initiera att sådan hjälp ges.
- Vid en svår händelse, där gruppen akut behöver stöd från Svenska Röda Korset, i första hand kontakta en ansvarig tjänsteperson, i andra hand ta kontakt med tjänsteperson i beredskap (TiB). Läs mer på Rednet.

Det åligger gruppleddaren att se till att förstahjälpare/praktikanter inte medverkar på för dem olämpliga uppdrag. I samband med detta bör gruppleddaren ta hänsyn till förstahjälparnas/praktikanternas fysiska och psykiska hälsa före, under och efter uppdraget. Som olämpligt uppdrag för praktikanter kan anses uppdrag där det finns påtaglig risk för extrema händelser.

Praktikanter som är yngre än 18 år bör inte delta på uppdrag som har en åldersgräns på 18 år eller mer utan att det är sanktionerat av uppdragsgivaren.

Gruppleddaren ska stämma av med uppdragsgivaren om praktikanter kan delta i uppdraget och i så fall hur många som får delta (det ska alltid vara minst två behöriga förstahjälpare/praktikant).

Foto: Tomas Alermo

Det är också gruppledarens ansvar att viktala den förstahjälpare som gruppledaren bedömer inte har rätt klädsel eller av annan orsak inte kan anses representera Första hjälpen-gruppen på ett korrekt sätt. Gruppledaren är vid sådana tillfällen också skyldig att rapportera det inträffade till frivilligledaren. Under ett uppdrag har gruppledaren rätt att avskilja en olämplig förstahjälpare från uppdraget. Det är dock inte det samma som att förstahjälparen avskiljs från första hjälpen-gruppen.

3.6 Tjänstepersonsorganisationen

I tjänstepersonorganisationen finns det verksamhetsutvecklare som arbetar med den lokala krisberedskapen, däribland Första hjälpen-grupperna. Det finns även en tematisk rådgivare i första hjälpen som ansvarar för att materialet är evidensbaserat och uppdaterat.

Första hjälpen-gruppverksamheten är stor och omfattande inom landet och det är mycket viktigt att den interna informationen fungerar. I möjligaste mån ska all information kanaliseras via Rednet.

Samtliga frågor kring Första hjälpen-grupperna hanteras av Infoservice, telefon 0771-19 95 00 eller e-post info@redcross.se (se Rednet).

Verksamhetsutvecklarna i samråd med tematisk rådgivare ansvarar för att:

- Det årligen erbjuds utbildningarna *Att vara förstahjälpare* och *Att leda första hjälpen-uppdrag*.
- Kontinuerligt utveckla verksamheten.
- Ge stöd till de verksamhetsansvariga i kretsarna/verksamheterna.
- I samråd med frivilliga och berörda tematiska rådgivare planera och genomföra den årliga behörighetsbedömningen.
- Se till att verksamheten erbjuds den utrustning/material som den behöver.
- Fastställa utbildningsplan för Första hjälpen-grupperna.
- Aktuellt och behovsanpassat studiematerial finns framtaget för verksamheten.
- Fortbilda och specialutbilda utbildarna för *Att vara förstahjälpare* och *Att leda första hjälpen uppdrag*.

Foto: Peter Hodgson/Röda Korset

4. Uppdrag

Första hjälpen-grupperna har både ett vardagsuppdrag och uppdrag i kris och väpnad konflikt. Förstahjälpare arbetar alltid minst två och två för att de ska kunna få stöd av varandra samt för att höja kvalitén på omhändertagandet. Det bör ej vara mer än 10 meter mellan förstahjälparna. Inför varje uppdrag, i vardag och i kris, ska självbedömningsformuläret (finns i referensmaterialet samt på Rednet) gås igenom, detta för att uppdraget ska vara så säkert och tryggt som möjligt.

4.1 Vardagsuppdrag

Första hjälpen-gruppernas vardagsuppdrag består av att vara ute på evenemang där det samlas mycket folk och ha Första hjälpen-beredskap. På vardagsuppdrag leds uppdragen av en gruppleddare, gruppleddarens utses av frivilligledaren.

4.1.1 Bokning av uppdrag

Vid bokning av uppdrag är det viktigt att uppdragsgivaren och gruppleddaren är överens om uppdragets storlek. Gruppleddaren ska bekräfta bokningen skriftligen. I bekräftelsen ska det framgå klart och tydligt vad gruppens roll under uppdraget är, alltså olycksfallsberedskap.

Om gruppleddaren tillfrågas om den kan lösa tillgång till exempelvis läkemedel eller läkare på uppdraget, ska det klargöras att Första hjälpen-gruppen enbart arbetar med första hjälpen. Bekräftelse eller avtal för ytterligare resurser, exempelvis vårdpersonal, ska skrivas separat utan Röda Korsets inblandning.

Om uppdragets kunskapskrav överstiger Första hjälpen-gruppens ansvarsområde ska dessa uppgifter genomföras av för uppgiften behörig personal. Dock kan gruppledare, om hen har kontakter och uppdragsgivaren så önskar, förmedla kontakten till någon med önskad kompetens. Om Första hjälpen-gruppen av olika skäl inte kan ta på sig det totala ansvaret för ett uppdrag, ska ansvarsområdet regleras i avtal.

Efter utfört uppdrag kompletteras fakturaunderlaget med en uppdragssammanställning som skickas till uppdragsgivaren. En uppdragssammanställning kan innehålla antal omhändertaganden, förbrukat material och skadesammanställning.

I samband med fastställandet av uppdraget bör följande beaktas:

- Uppdragets art.
- Datum, tid och plats för uppdraget.
- Tidpunkt för tillgång till uppdragslokal eller annan plats.
- Uppdragsgivare samt kontaktperson hos denne.
- Adress, telefon och e-postadress till kontaktpersonen.
- Uppdragsområde samt antal tävlande och/eller publik.
- Antal förstahjälpare, gruppen avgör själva i samråd med uppdragsgivaren.
- Antal praktikanter som gruppen och arrangören kommer överens om.
- Information om läkare, ambulans eller annan sjukvårdspersonal som finns på plats.
- Information om särskilda risker för egen säkerhet eller särskild bevakning.
- Tillgång till samband – telefon, radio och liknande.
- Kostnad, inklusive reseersättning och material.
- Faktureringsadress, betalningstid, förseningsavgift och ränta.
- Eventuella förmåner, exempelvis kost och logi.
- Information kring rutiner vid avbokning eller ändring av tider.
- Lokal eller tält, om det finns eller om det ska ordnas av gruppen.

4.1.2 Bemanning av uppdrag

Gruppledaren avgör bemanningen i samråd med uppdragsgivaren. Antalet förstahjälpare ska styras av uppdragets art. En grupp på uppdrag består av 2–3 behöriga förstahjälpare. Praktikanter räknas inte som förstahjälpare i en grupp och kan alltså aldrig ersätta en behörig förstahjälpare i uppdrags-

gruppen eller faktureras för. Vid varje uppdrag ska det finnas en ansvarig gruppledare.

Första hjälpen-gruppen lämnar aldrig ut enskilda förstahjälparens kontaktuppgifter till omhändertagna eller andra intressenter eftersom all verksamhet utförs av frivilliga på frivilligtid. All kontakt ska gå genom gruppledaren, frivilligledaren eller motsvarande.

4.1.3 Passens arbetslängd

Gruppledaren ska säkerställa att de som bemannar ett uppdrag har tid för raster och måltider. Det åligger även gruppledaren att säkerställa att det finns tid för vila och återhämtning mellan passen. Det är dock den frivilliges ansvar att, vid behov, meddela ansvarig gruppledaren om denna har behov av ytterligare raster, vila eller återhämtning.

4.2 Uppdrag vid kris och väpnad konflikt

Vid kris och väpnad konflikt arbetar Första hjälpen-grupperna tillsammans under kretsens insatsledning och tillsammans med andra frivilliga. Första hjälpen-gruppernas uppgift vid kriser och väpnad konflikt är att bistå med psykologisk och fysisk första hjälpen. Utöver detta bidrar förstahjälparna med att tillgodose människors basala behov så som vatten, mat, värme, skydd och information.

4.2.1 Insatsledaren

Vid en krisinsats leds arbetet av en insatsledare och insatsansvarig är ansvarig för insatsen. De förstahjälpare som arbetar vid en krisinsats arbetar under insatsledaren, alternativt under sin gruppledare som rapporterar till insatsledaren. Kontakt med andra aktörer skall gå genom insatsledaren. Insatsledaren har en särskild utbildning för att leda krisinsatser.

4.2.2 Passens arbetslängd

Insatsledaren ska säkerställa att de frivilliga har tid för raster och återhämtning. Det är dock den frivilliges ansvar att, vid behov, meddela ansvarig insatsledare/gruppledare om denna har behov av ytterligare raster, vila eller återhämtning.

4.2.3 Roll vid väpnad konflikt

Första hjälpen-gruppernas uppgift under väpnad konflikt är under utveckling och kommer inte endast handla om att bistå med psykologisk och fysisk hjälpen. Svenska Röda Korsets roll i väpnad

konflikt kommer att utvecklas under de kommande åren och förändringar för hur Första hjälpen-grupperna verkar kommer att ske.

4.3 Utrustning

Det är viktigt att Första hjälpen-grupperna har ett likartat utseende och använder liknande material. Samtliga plagg, väskor och rekommenderat förbandsmaterial är därför centralt upphandlade.

4.3.1 Logotyp

Det Röda Korset i logotypen är inte bara en symbol för Röda Korsets organisation utan även en skyddssymbol i händelse av krig. Den ägs av staten och ska användas för att utmärka militär och civil sjukvård. Skyddsembblemet får, med få undantag, inte användas i andra sammanhang än under väpnad konflikt. Skyddet står inskrivet i både internationell rätt och svensk lag.

Röda Korset har alltså tillåtelse att använda det röda korset i sin logotyp, ingen annan användning är tillåten. Svenska Röda Korsets logotyp består av tre delar; det röda korset, namnet Svenska Röda Korset och den vita bakgrunden. Dessa delar får inte förändras eller separeras.

I marknadsförings- och profilmaterial används Röda Korset och föreningens logotyp enligt den grafiska manual som finns på Rednet och är viktig att känna till. Utöver logotypen finns en framtagen fältlogotyp som används både nationellt och internationellt. Denna logotyp delas inte externt. Fältlogotypen får endast användas vid aktivt beredskapsarbete. Personerna som bär denna logga ska uppfylla vissa krav på kunskap. Användningsområdena är begränsade, läs mer på Rednet.

4.3.2 Kläder

Förstahjälparen ska vara klädd i enlighet med bestämmelserna i denna handbok. Röd jacka och röda byxor samt vita tröjor med kort eller lång ärm. Användning av mössor, kepsar och shorts styrs i varje grupp. Shorts får användas så länge de slutar under knäna. Det är upp till grupplederen för uppdraget att se till att den utrustning som används följer Första hjälpen-gruppernas klädkod. Vidare information om hur kläder beställs finns på Rednet. Där finns också information om var profilprodukter och andra kläder såsom mössor, kepsar med mera kan beställas. Som komplement kan undantagsvis även en reflexväst användas i exempelvis uppdrag i trafikmiljö. Egen framtagen väst ska godkännas av verksamhetsutvecklarna innan användning.

4.3.3 Klädernas användning

Vid större uppdrag där förstahjälpare från flera Första hjälpen-grupper medverkar, underlättar det om man har haft en genomgång före uppdraget om vilken typ av klädsel som gäller. Annars går lätt allmänhetens upplevelse av att alla förstahjälpare hör ihop och kommer från samma organisation förlorad. För att förenkla detta, ska de avtal för kläder som finns, användas för inköp. Nya förstahjälpare beställer kläder innan utbildning som bekostas av Svenska Röda Korset enligt gällande process på Rednet.

Första hjälpen-gruppskläder och emblem får bara användas av förstahjälpare under uppdrag samt under utbildning och övning. Under resan till och från uppdragen får kläderna användas under förutsättning att resan är av kortare natur och går direkt till uppdragsplatsen utan avbrott. En absolut förutsättning är dock att man då också är utrustad med första hjälpen-material och kan göra en insats under behov. En ensam förstahjälpare får aldrig resa ensam till och från ett uppdrag med Första hjälpen-gruppernas emblem synliga. Detta är främst för att skydda förstahjälparen från orimliga förväntningar vid en eventuell olyckshändelse eller att hamna i en annan utsatt situation under resan.

4.3.4 Beredskapsväskor

Det finns väskor framtagna av verksamhetsutvecklarna till försäljning. Vidare information om detta finns på Rednet.

4.3.5 Material

Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupper ska endast använda den sorts första hjälpen material och utrustning som de utbildats i enligt fastställd utbildningsplan.

4.3.5.1 Tourniquet

Tourniquet får enbart användas av behörig förstahjälpare som gått fördjupningsutbildningen *Masskadehändelser och väpnad konflikt*. Tourniquet får ej finnas i gruppens beredskapsväska utan ska finnas på förstahjälparen individuella väska eller i byxor. Tourniquet ska enbart användas vid katastrofblödningar där förstahjälparen inte kan stanna kvar vid den skadade eller om direkt tryck och tryckförband är ineffektivt för att stoppa blödningen.

4.3.6 Materialanvändning och materialvård

Kläder och övrig utrustning ägs av Svenska

Foto: Peter Hodgson/Röda Korset

Röda Korset. Den materialansvarige i gruppen eller förstahjälparna själva, ansvarar för tvättar och vårdar Första hjälpen-gruppkläderna. För beredskapsväskan ansvarar antingen en utsedd person i gruppen eller förstahjälparen själv. Med ansvar menas att vårda väskan och fylla på den efter utfört uppdrag.

Förstahjälparna kan aldrig äga rödakorsemblem. Därför ska kläder och all annan utrustning med rödakorsemblem alltid återlämnas till gruppen när deltagaren slutar. Med nya leveranser av kläder följer ett utlämningsavtal som bör användas.

4.3.7 Fordon

Vid markering av fordon med Svenska Röda Korsets fältlogotyp kan detta göras på:

- Framdörr.
- Motorhuv alternativt glasrutor.
- Baklucka.

Dessa ytor ska inte användas till annan märkning än rödakorsemblem. Märkta fordon får endast användas inom uppdragsområdet. Märkningen ska vara tillfällig och fordon får inte vara märkta med fältlogotypen under resan till och från uppdrag.

4.4 Transport av skadad

Ingen transport av en skadad eller sjuk person utanför uppdragsområdet får ske i Första hjälpen-gruppens regi, inte heller av en enskild förstahjälpare. I de fall då en skadad eller sjuk person behöver komma till någon form av sjukvård och de själva inte kan ombesörja transporten, ska de transportmedel som finns i samhället såsom ambulans, bårbil eller taxi nyttjas.

4.4.1 Förflyttning av skadad

Förflyttning av en skadad person görs endast av och vid följande skäl och tillfällen:

- För att undkomma livsfarligt läge för den skadade och förstahjälparen/hjälparna.
- För att möta upp sjuktransport/ambulans där en sådan annars inte kan ta sig fram, under förutsättning att skadan/sjukdomen inte är av sådan art att denna förvärras på grund av förflyttningen.
- Då den sjuke/skadade själv kan medverka vid förflyttningen.

Exempel på lämpligt material vid allmänna uppdrag är:

- Andningsskydd
- Anteckningsblock
- Bår
- Dextrosol
- Elastiska bindor
- Ficklampa
- Filt, gärna yllefilt
- Tryckförband
- Handdesinfektionsmedel
- Handdukar, gärna av papper
- Handskar
- Hjärtstartare
- Häfta i olika bredder
- Högelastisk linda
- Koksaltlösning
- Kommunikationsutrustning
- Kompresser
- Koppargem
- Kylpåse
- Mitella, trekantig förbandshalsduk
- Penna
- Pincett, engångs
- Plastpåsar
- Plåster, snabbförband
- Rakhyvel, engångs
- Sax
- Skavsårsplatta
- Skumplast
- Sporttejp
- Spypåsar
- Sårtejp
- Sårtvättare
- Säkerhetsnålar
- Tandborste
- Tvål, flytande
- Tändare
- Vattenflaska/-dunk

4.5 Uppdrags- och skaderapportering

Svenska Röda Korsets Första hjälpen-grupper är verksamma över hela landet med en mycket omfattande verksamhet.

För att kunna följa upp och utveckla verksamheten på bästa sätt behövs en komplett sammanställning som varje år kan redovisa:

- Antal och vilken typ av omhändertaganden som görs.
- Antal och vilken typ av uppdrag.
- Antal frivilliga, behöriga förstahjälpare, gruppleadare och praktikanter.
- Om utbildningen stämmer överens med de omhändertaganden som görs.
- Vilka typer av målgrupper i samhället verksamheten har.

I samband med, eller efter genomfört uppdrag, ska Första hjälpen-gruppen rapportera statistik kring uppdraget och eventuella omhändertaganden. Rapporteringen ska ske i Redy via portalen.

4.6 Personkort

Svenska Röda Korsets förstahjälpare och praktikanter ska alltid medföra personkort under uppdrag. Kortet visar att personen tillhör Svenska Röda Korset och även vilken Första hjälpen-grupp den tillhör. Kortet bör förvaras i en plånbok eller på en annan säker plats. Ansvarig för utfärdandet av kortet är kretsstyrelsen. Korten beställs via Föreningsbutiken. Mer information finns på Rednet.

Som komplement till personkortet bör förstahjälparen/praktikanten bära en namnbricka väl synligt. Mer information om hur och var namnskyltar kan beställas finns på Rednet.

4.7 Studiebesök och föredrag

Studiebesök för att underlätta kommande samarbeten med andra organisationer och för att bredda gruppens och individens kompetens är att rekommendera. Det är också ett första steg i det lokala beredskapsarbetet. Att träffa andra aktiva aktörer för att öka förståelsen för och kunskapen om varandras roller är mycket givande. Det kan också vara bra att bjuda in personer att hålla föredrag på gruppens medlemsträffar.

Exempel på lämpliga studiebesök och föredrag är:

- Räddningstjänst eller annat företag.
- Ambulansen.
- Sjukhus.
- Polisen.
- Sjukvårdsrådgivningen.
- Larmtjänst/SOS.
- Fältarbetare, socialtjänst, nattvandrare med flera.
- Svenska Röda Korsets kretsar, frivilliga, delegater och andra tjänstepersoner.

Foto: Niklas Kämpargård

5. Överenskommelse och tystnadslöfte

Som frivillig i en Första hjälpen-grupp har man ingen juridiskt bindande tystnadsplikt. Däremot förbinder den frivillige sig att följa moraliska och etiska regler.

Ett tystnadslöfte innebär att:

- Inte med någon obehörig, inklusive media, kommentera eller diskutera omhändertaganden eller personliga omständigheter som framkommit under ett uppdrag.
- Endast frivilligledaren och gruppledaren, i samråd med arrangören och uppdragsgivaren, bör ha kontakt med press och media.
- Att vid tveksamhet hänvisa till den ansvarige frivilligledaren som kan kontakta verksamhetsutvecklaren eller någon annan tjänsteperson.

Tystnadslöftet innebär inte rätt att vägra lämna uppgifter till ambulans, räddningstjänst, polis eller någon annan aktör där rapporteringsbehov föreligger.

Alla gruppdeltagare och övriga som har insyn i verksamheten ska underteckna en överenskommelse, som finns på Rednet. Frivilligledaren ska informera gruppdeltagaren som berörs av överenskommelsen. Därefter ska personen skriva under att den förbinder sig att följa tystnadslöftet samt överenskommelsens övriga punkter. Överenskommelsen ska därefter sparas på betryggande sätt i gruppen.

Läs gärna Frivilligledarhandboken på Rednet om varför det är viktigt med en överenskommelse.

5.1 Överenskommelse inom och mellan Första hjälpen-grupperna

Det kan vara en fördel att skriva samarbetsavtal mellan Första hjälpen-grupper som samarbetar under flera tillfällen eller vid ett specifikt uppdrag. Avtalet bör reglera vem som står som ansvarig, arbetsfördelning, rollfördelning och hur ersättningar ska fördelas.

Foto: Niklas Kämpargård

6. Ekonomi

6.1 Föreningens/kretsens/gruppens ekonomi

En Första hjälpen-grupp kan ha kostnader för administration, förbrukningsmaterial, utbildningar, investeringar i uniformer, frivilligvård samt direkta kostnader i samband med olycksfallsberedskaps-uppdrag, som till exempel kost, logi och resor. Finansiering av gruppens omkostnader ska i första hand täckas av inkomster från försäljningen av olycksfallsberedskap.

Deltagarna i Första hjälpen-gruppen kan endast erhålla ersättning för direkt uppkomna kostnader, exempelvis kost, logi och resor.

6.2 Rekommenderad prislista

Syftet med en rekommenderad prislista är att uppnå en enhetlighet vad gäller den nationella prissättningen för uppdrag. Speciellt viktigt är detta vid uppdrag som omfattar hela eller flera delar av landet och som har samma uppdragsgivare.

Kommersiella arrangemang:

150 kronor/person och uppdragstimme. 2–3 behöriga förstahjälpare per uppdrag och minsta debitering per uppdrag 600 kronor. Offert med möjlighet till rabatter ges vid uppdrag som kostar mer än 3 000 kronor. Kostnader för resor, kost, logi och material kan tillkomma.

Ideella arrangemang:

Vill gruppen ta ett uppdrag som inte genererar intäkter bör det ses som ett marknadsföringsuppdrag. Gruppen bör i dessa fall sträva efter att få minst kostnadstäckning.

Rikstäckande arrangemang:

Om uppdragsbokaren kan förutsäga att ett arrangemang är nationellt och kommer beröra flera grupper i landet, bör kontakt tas med verksamhetsutvecklarna för att samordna insatserna samt eftersträva en enhetlig prissättning etc.

7. Försäkringar

I Svenska Röda Korset finns kollektiva medlems- och fordonsförsäkringar som träder i kraft vid alla aktiviteter arrangerade av Röda Korset. Försäkringarna omfattar skada på person samt fordon och gäller även icke medlemmar som på något sätt deltar i Svenska Röda Korsets verksamhet. Försäkringen gäller i vardag, kris och väpnad konflikt.

Det åligger varje grupp att kontrollera aktuella villkor i Svenska Röda Korsets kollektiva försäkringar.

För aktuella försäkringsvillkor läs på Rednet eller kontakta Infoservice. Tilläggsförsäkringar tecknas vid behov av respektive lokalorganisation.

Om behov av att nyttja någon av ovanstående försäkringar uppstår ska gruppen snarast kontakta Infoservice för vidare instruktioner. Om behovet uppstår då en Första hjälpen- grupp är ute på uppdrag är det klokt att först undersöka om den frivillige kan använda sig av arrangörens försäkring.

Foto: Niklas Kämpargård

Foto: Petter Johansson

8. Utbildning

Utbildningen för förstahjälpare i Första hjälpen-grupperna sker enligt fastställda kursplaner. Se nedan, kortfattat, vad utbildningarna innehåller. På Rednet finns mer detaljerad information om kursernas innehåll.

8.1 Grundkurser

- Rödakorskunskap – 60 min, webbkurs
- Uppförandekoden – 30 min, webbkurs
- Att vara frivillig – 25 min, webbkurs
- Var försiktig! – 20 min, webbkurs
- Krisberedskap och totalförsvar i Sverige – 40 min, webbkurs
- Första hjälpen Vuxen – 3 timmar
- Första hjälpen Barn – 3 timmar
- Att mötas i vardag och kris – 6 timmar
- Hygienutbildning – 1 timme webbkurs eller övat med behörig förstahjälpare

Den frivillige genomgår dessa utbildningar i den takt som passar hen bäst. Den blivande förstahjälparen ska även få en introduktion till första hjälpen-gruppsverksamheten av ansvarig frivilligledare.

8.2 Att vara förstahjälpare

För att gå *Att vara förstahjälpare* krävs att deltagaren har genomfört grundkurserna och helst

deltagit som praktikant vid minst två uppdrag. Det är av stor vikt att deltagarna är förberedda inför utbildningen för att kunna ta till sig kunskapen.

Att vara förstahjälpare är uppdelad på flera olika moment där självstudier utgör en viktig del. Utöver detta finns ett introduktionsmöte, en webbkurs och en praktiskt kurshelg. Webbkursen består av en förberedande teoretisk kurs och en repeterade kurs efter den praktiska helgen. Den praktiska helgen tar ungefär 16 timmar. Alla delar måste ha genomförts för att kunna bli godkänd.

8.3 Frivilligledarutbildning

- Att grundkurserna ovan är genomförda.
- Att leda frivilliga, 20 minuter, webbkurs.
- Att leda frivilliga steg 1.
- Gärna gå: Att leda frivilliga, steg 2.

8.4 Att leda första hjälpen-uppdrag

För att få gå att leda *Första hjälpen-uppdrag* skall deltagaren vara behörig förstahjälpare samt ha gått alla moment av utbildningen *Att leda en krisinsats*.

Utbildningen *Att leda första hjälpen-uppdrag* bygger på utbildningen *Att leda en krisinsats* och sker enligt fastställd kursplan. Utbildningen består av ett introduktionsmöte, en webbkurs samt en

fysisk helgkurs. Deltagaren ska även anses vara lämplig av sin frivilligledare.

En handledare ska utses av frivilligledaren innan förstahjälparen åker på utbildningen *Att leda första hjälpen-uppdrag* och denne ansvarar för att förstahjälparen har kunskap i verksamhetens styrdokument innan utbildningen. Handledaren bör vara en erfaren och lämplig gruppleddare. Efter utbildningen ska handledaren följa den blivande gruppleddarens arbete före, under och efter uppdrag. Den praktiserande ska göra allt arbete som gruppleddare självständigt, men i samråd med handledaren. Handledaren kan och bör ta över ansvaret som gruppleddare om förstahjälpare och praktikanter sätts i fara eller om den praktiserande begår ett allvarligt misstag som riskerar uppdraget eller Svenska Röda Korsets/Första hjälpen-gruppernas goda anseende. Detta gäller både före, under och efter uppdraget.

Efter genomfört uppdrag ska handledaren och den praktiserande tillsammans gå igenom uppdraget för att dra slutsatser och viktiga lärdomar. Efter detta ska de rapportera gemensamt till frivilligledaren. Frivilligledaren avgör tillsammans med handledaren när den nye gruppleddaren är redo att arbeta självständigt.

8.5 Masskadehändelser och väpnad konflikt

- Förberedande webbkurs – 1 timme
- Praktisk dag – 6 timmar

För att få gå fördjupningsutbildningen masskadehändelser och väpnad konflikt ska deltagaren ska vara behörig förstahjälpare som gått utbildningen *Att vara förstahjälpare* (eller dess tidigare motsvarighet grundutbildningen för förstahjälpare). Deltagaren ska vara erfaren och trygg förstahjälpare och har varit ute på flera uppdrag. Erfarenheten krävs för att kunna ta till sig kursens olika moment. Frivilligledaren avgör vilka som är lämpliga att delta på kursen.

8.6 Repetitionsutbildningar

Det är viktigt att gruppen regelbundet genomför repetitionsutbildningar och övningar. Förstahjälpare rekommenderas att årligen gå utbildarledda utbildningar i HLR för vuxna och barn. På Rednet finns övningsmaterial och tips på övningar som gruppen kan använda. Ett alternativ är att sätta ihop ett eget material i samråd med en utbildare för *Att vara förstahjälpare* utifrån gruppens behov.

Att leda första hjälpen-uppdrag

Jag är utsedd av min krets och frivilligledare att vara gruppleddare i första hjälpen-gruppen

Att leda en krisinsats

Jag är utsedd av min krets att vara insatsledare och insatsansvarig. Utifrån kretsens krisberedskapsplan har jag mandat att starta upp, leda, samordna och avsluta Röda Korsets krisinsatser.

Fördjupningskurser

"Att vara krisstödare", fördjupningsutbildning "Masskadehändelser och väpnad konflikt". Dessa är fristående och krävs ej för att gå "Att leda en krisinsats".

Att vara förstahjälpare

Jag har gått grundkursen "Att vara förstahjälpare". Min gruppleddare har bedömt mig som behörig. Jag gör den årliga behörighetsbedömningen för att behålla min behörighet.

Praktikant

Jag går som praktikant i min första hjälpen grupp

Förberedande kurser för förstahjälpare/Praktikantutbildning

Jag är frivillig på väg att bli förstahjälpare med fördjupad kunskap i första hjälpen, HLR på barn och vuxna samt totalförsvar

Svenska Röda Korsets grundkurser

Jag är frivillig och kan använda mina kunskaper och färdigheter i lokala krisberedskapsinsatser

Foto: Niklas Kämpgård

9. Kvalitetssäkring

9.1 Behörighetsbedömning

Det är av största vikt och en kvalitetsfråga, att Första hjälpen-grupperna kan utföra de första hjälpen-åtgärder som utlovas till våra uppdragsgivare. Första hjälpen-grupperna går ut i Svenska Röda Korsets namn och med lokalstyrelsens juridiska ansvar, vilket innebär att samtliga första-hjälpare årligen behöver praktiskt testa och repetera sina grundläggande kunskaper och färdigheter. Detta görs i form av en behörighetsbedömning som är obligatorisk. Det är frivilligledaren som ansvarar för att detta genomförs och följs.

Varje år, senast den 15 september, ska underlag för behörighetsbedömningen gällande nästkommande år, finnas färdiga hos verksamhetsutvecklarna.

9.1.1 Ansvar

Ansvarig för planering och genomförande av behörighetsbedömningen är verksamhetsutvecklarna, Första hjälpen-grupp utbildarna och frivilligledarna. Tillsammans är de ansvariga för att det anordnas behörighetsbedömningar.

Grupperna kan delta vid tillfällen utanför sitt upptagningsområde om det passar dem bättre. Kostnaderna för eventuella resor och kost står respektive grupp själva för, liksom kostnaderna för extra behörighetsbedömningstillfällen för de förstahjälpare som inte kunnat delta vid det eller de erbjudna inplanerade bedömningstillfällena.

9.1.2 Metod

Under behörighetsbedömningen gör förstahjälparen omhändertaganden vid olika olyckstillbud och sjukdomstillstånd som presenteras enligt de nationella framtagna bedömningsunderlagen. Bedömningen kan ske både individuellt och i par eller grupp. Bedömningen består alltid av praktiska omhändertaganden men kan också kompletteras med teoriprov. Teoriprovet kan även avse generell rödakorskunskap. Gruppledaren testas genom en teoretisk och praktisk bedömning.

Förstahjälparen ska vara klädd och utrustad som under ett uppdrag. Hur bedömningen ska ske och vilka kriterier som ska uppnås styrs i det bedömningsunderlag som årligen tas fram. Generellt är regeln att om mindre justeringar måste göras i agerandet, men det tydligt framgår att förstahjälparen vet vad som ska göras och varför, bör detta korrigeras direkt vid tillfället. Förstahjälparen kan då erbjudas att göra om det moment det gäller.

Behövs en mer omfattande utbildningsinsats inom ett visst område, ska gruppen erbjuda förstahjälpare en behovsanpassad repetitionsutbildning. Är det en mer omfattande utbildningsinsats ska förstahjälparen bli praktikant till dess att utbildningen är genomförd. Ansvarig för dessa insatser är frivilligledaren i samråd med den ansvarige utbildaren samt verksamhetsutvecklarna.

Efter den genomförda repetitionsutbildningen med godkänt resultat kan den ansvarige utbildaren i samråd med frivilligledaren godkänna förstahjälparen. Målet är att samtliga ges möjlighet att bli godkända med hjälp av repetitionsutbildningen. Alla som genomfört en behörighetsbedömning ska efter att den avslutats veta om de är godkända eller inte. I de fall de inte är godkända ska det framgå tydligt vilken anledningen är. Både utbildare och frivilligledare har mandat att godkänna och underkänna och beslut ska tas i samråd med varandra.

9.2 Behörighetstid

Efter behörighetsbedömningen får samtliga förstahjälpare med godkänt resultat ett årsmärke med årtal. Behörighetsmärket visar att man är behörig förstahjälpare, samt för vilket år behörigheten gäller. Årsmärket ska fästas på personkortet, på avsedd plats. Dessa delas ut till frivilligledaren av utbildaren. Frivilligledaren ansvarar för att i sin tur dela ut dessa till den enskilde förstahjälparen.

Från och med den 1 oktober börjar bedömningen för nästkommande år och den ska vara genomförd senast den 1 mars. Behörigheten för föregående år gäller alltså fram tills att innevarande års bedömningstillfälle erbjuds och genomförs, dock längst till den 1 mars. Har den frivillige genomgått grundutbildningen under hösten är den frivillige behörig även nästkommande år. Genomgår den frivillige däremot grundutbildningen under våren är den frivillige endast behörig året ut.

Vid särskilda fall kan ansvarig enhetschef besluta om tillfälligt förändrad behörighetstid.

9.3 Årlig utvärdering

Verksamhetsutvecklare tillsammans med tematisk rådgivare gör tillsammans en årlig utvärdering av första hjälpen-gruppernas verksamhet. Utvärderingen görs genom en sammanställning av skaderapportering, enkäter till och/eller samtal med frivilligledare, utbildare och gruppmedlemmar. Utvärderingen ska täcka uppdrag, övningar, utbildningar, skaderapportering, behörighetsbedömningar, tjänstepersonstöd och samverkan. En sammanfattning av utvärderingen ska göras tillgänglig för Första hjälpen-grupperna innan mars månads slut varje år.

